

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2018-02-28

Närvarande: F.d. justitieråden Severin Blomstrand och Annika Brickman samt justitierådet Thomas Bull

Modernare regler om assisterad befruktning och föräldraskap

Enligt en lagrådsremiss den 8 februari 2018 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i föräldrabalken,
2. lag om ändring i lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor,
3. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
4. lag om ändring i lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Linnéa Brossner.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Allmänt

I remissens lagförslag används ordet "donator" i stället för "givare", som är ordet i den gällande lagstiftningen. Ändringen motiveras med att "donator" är det ord som används i allmänt språkbruk och av professionen. Ändringen har medfört att lagtexten tyngs med uttrycket "är donator av". Lagrådet förordar att verbet "donera" i stället används där det är möjligt.

Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken

I remissen föreslås ändringar i 1 kap. föräldrabalken, som enligt sin rubrik innehåller bestämmelser om faderskapet och moderskapet till barn. Kapitlet har ändrats flera gånger under årens lopp när nya metoder för befruktning har godtagits. Remissens förslag innebär en fortsättning på den inslagna vägen. Kravet på att det blivande barnet ska ha en genetisk koppling till minst en förälder vid assisterad befruktning tas bort. Dessutom införs särskilda regler om föräldraskap för situationer där personer får barn efter det att någon av dem eller båda har ändrat könstillhörighet.

De successiva lagändringarna har gjort kapitlet svåröverskådligt och flera av paragraferna är utformade på ett sådant sätt att deras innebörd inte framgår tillräckligt tydligt. För att bristerna ska avhjälpas behöver kapitlet ses över i sin helhet. Det är önskvärt att en sådan översyn kommer till stånd snarast.

Förslaget till lag om ändring i lagen om internationella faderskapsfrågor

3 a §

Enligt paragrafen kan ett faderskap fastställas genom bekräftelse av faderskapet under medverkan av en svensk socialnämnd, om vissa förutsättningar, som räknas upp i fyra punkter, är uppfyllda. Lagrådet förordar att den tredje punkten ges följande lydelse.

det påstås att barnet har tillkommit med mannens spermier, och

5 §

Beträffande andra stycket 2, se vad Lagrådet har anfört i anslutning till 3 a §.

5 b §

Enligt paragrafens första stycke får barnets talan i angivna fall föras av socialnämnden. I andra stycket anges vilken socialnämnd som är behörig. Lagrådet förordar att styckena förs samman och att paragrafen ges följande lydelse.

I fall som avses i 5 § andra stycket och 5 a § första stycket får barnets talan föras av socialnämnden i den kommun där mannen som fastställelsen avser är folkbokförd.

Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen

Lagrrådet lämnar förslaget utan erinran.

Förslaget till lag om ändring i lagen om genetisk integritet m.m.

5 kap. 1 §

Lagrådet föreslår att andra stycket ges följande lydelse.

Om befruktningen har skett enligt 7 kap., krävs att även en kvinna eller man i det behandlade paret som inte har donerat ägg eller spermie har informerats om ändamålet med åtgärden och därefter lämnat sitt samtycke. Detsamma gäller en ensamstående kvinna som inte är donator.

5 kap. 2 §

Lagrådet föreslår att andra stycket utformas på samma sätt som 1 § andra stycket.

6 kap. 5 a §

Lagrådet föreslår att paragrafens första stycke ges följande lydelse.

Efter skriftlig begäran av den som har tillkommit genom en insemination som avses i 2 § och har uppnått tillräcklig mognad ska uppgifter om honom eller henne tas in i den särskilda journal som innehåller uppgifter om donatorn. Även begäran ska tas in i den särskilda journalen.

7 kap. 7 a §

Se vad Lagrådet har anfört i anslutning till 6 kap. 5 a §.